

Digital moral

Andreas Berre,

hovedfagsstudent ved Institutt for informasjonsvitenskap og media, Universitetet i Bergen

Kai A. Olsen,

professor ved Høgskolen i Molde og Universitetet i Bergen

Null eller en, sant eller usant, riktig eller galt. Alt virker enkelt i en digital verden. Det er det åpenbart også for mediekonsernene og lovgivende myndigheter som forsøker å slå ned på piratkopiering fra nettet. Det hevdes at piratkopieringen hindrer mulighetene til å skaffe seg et utkomme av musikk, film eller forfattervirksomhet, og at den dermed er en trussel mot all kreativ aktivitet. Nå har kopiering vært mulig helt fra båndopptakerens tid. Men der kopiering til analoge medier som bånd og kassett ga et kvalitetsmessig dårlig produkt, kan vi ikke lengre snakke om kvalitetsforskjeller når musikken er kodet som nullere og enere. I motsetning til annen hjemmebrenning får vi nå et produkt med nøyaktig samme kvalitet som originalen.

Piratene bruker ny teknologi, langt mer avansert enn hva mediekonsernene bruker i dag. Dagens pirater laster gjerne ned programvaren fra en Web-adresse (se f.eks. <http://azureus.sourceforge.net>), mens de går til en annen (f.eks. <http://thepiratebay.org>) for å få indekseringssystemet som kan finne fram til filene. Selve innholdet, digital musikk og film får en fra de som bruker dette fildelings-systemet. I mange europeiske land, blant annet Norge, er det tillatt å tilby programvare og indeksering, men det er selvfølgelig ulovlig å legge ut materiale på nettet uten tillatelse av rettighets-innehaveren. De store mediekonsernene har kanskje ikke helt forstått nyansene her, siden den svenske Web-siden som tilbyr indeksen får daglige trusselbrev fra amerikanske advokatfirma (se <http://thepiratebay.org/legal.php> for mye underholdende lesing).

Piratkopiering er åpenbart en trussel mot de som lever av musikk og film. Så langt har mediekonsernene rett. I USA eksporterer "copyright industries", de som produserer film, bøker, musikk og programvare, for 100 milliarder dollar pr. år. Det er USAs viktigste eksportprodukt. En kan derfor ha en viss forståelse for den panikken som råder. Gratis nedlastning er heller ingen god forretningsmodell. Men dette handler om mer enn inntekter. Som vi skal se finnes det alternative modeller for digitale medier.

I dag kan du laste ned musikk og film fra lovlige kilder på nettet. Men du må betale nesten det samme for nettmusikk som for en CD i butikken, til tross for at det er du som nå betaler for distribusjonen gjennom nettleie og anskaffelse av datautstyr. I tillegg er det gjerne slik at musikken bare kan spilles på en spesiell enhet, som med Apple's iPod tjeneste. Ofte kan du ikke lage sikkerhetskopier fritt, og vil du ha en ekstra versjon til bilen vil *Digital Rights Management* systemet (DRM) kunne hindre deg å gjøre dette. Kjøper du TV-serier på nettet får du dårlig oppløsning, det skyldes at produsenten ikke vil ødelegge for DVD-salget av de samme seriene. Parallellene til innføring av annen teknologi er sterke. Da de første bilene kom vedtok mange byer at bilene ikke fikk kjøre fortere enn vogner trukket av hester. Dels var en redd for det nye, dels ville en beholde det gamle. Mediekonsernene tenker likedan. Det aksepterer ikke piratene. Det ligger nok derfor et sterkt innslag av protest i mange nedlastninger. For velger vi piratversjonen unngås alt plunderet som følger med den dyre originalen. Hjemmebrenten er best! Det har Sony nettopp bevist. Deres DRM, som la ut mange skjulte ikke slettbare filer, ga en åpning for virusangrep. Så alvorlig er dette sikkerhetshullet at Microsoft nå lar sine antivirusprogrammer både detektere og fjerne DRM-systemet til Sony.

Alternative forretningsmodeller eksisterer. I Norge kjøper vi musikk (CD, DVD m.m.) og film (DVD, VHS) for ca. 4 milliarder årlig. Om vi antar at annen hver nordmann er i kundegruppen blir dette ca. 2000 kroner pr. kunde, langt mindre enn det de fleste av oss betaler for bredbåndstilgangen. Da er det nærliggende å åpne for en alternativ modell. Med en abonnementsavgift på dette beløpet kunne vi laste ned eller "streame" det vi vil fra nettet over en god, fleksibel, sikker og lovlig kanal. Dette burde vi kunne gjøre uten dagens sikkerhetskoder og begrensninger. De første kundene ville høyst sannsynlig være mange av dem som piratkopierer i dag. Etter hvert ville vi andre komme til. Artistene og produsentene ville ikke da bare beholde sine inntekter, men også få det som spares inn i de leddene som ville bli overflødiggjort. Dette utgjør i dag ca. halvparten av bruttoinntektene.

Dette handler altså ikke om inntektene til fattige musikere og kreative filmskapere, men om internasjonale konsern som ønsker å beholde gårsdagens forretningsmodeller. Med en akseptabel abonnementsavgift vil piratkopiering marginaliseres, i hvert fall i vestlige land. Her er det i dag ingen som piratkopierer pocketbøker fra Internett, selv om dette er fullt mulig å gjøre. Grunnen er vel at vi finner prisen akseptabel, samt at papirversjonen er grei å bruke. Med gode tjenester og akseptable priser vil mediekonsernene få kundene tilbake. Det er tross alt noen ulemper med piratkopiering, og store internasjonale konsern bør vel kunne tilby langt bedre tjenester enn piratene. Det gjør de ikke i dag!

Men dette handler om langt mer en ulovlig kopiering. I sin iver etter å ta piratene tar de store konsernene i bruk mange betenkelige virkemidler. De engasjerer IT-eksperter for å finne fram til serverer med piratkopiert innhold. I dette arbeidet får de i enkelte land opplysninger fra bredbåndslieferandører. Skal vi tillate slik privat etterforskning? Ville vi akseptere at dagligvarebutikkene måtte angi kunder som kjøpte store mengder sukker og gjær til Vinmonopolet? Skal vi tillate at data som kan skade personvernet blir overført til private firma?

Enda mer betenkelig er det arbeidet som mediekonsernene legger ned for å endre dagens lovgiving. I USA diskuteres i disse dager nye lover som skal stoppe "the analog hole". Siden musikk til syvende og sist skal ut gjennom en høyttaler er det mulig å fange opp data her – i det siste leddet uten om alle sperringer. Med den nye loven skal dette være forbudt, om ikke kodene og sperringene også overføres til det nye mediet. Dette er bare en av mange lover som forsøkes vedtatt for å beskytte de store mediekonsernene. Mens vi i forrige århundre fikk vedtatt lover, for anti-thrust, arbeidervern og miljø som skulle begrense industriens makt, får vi nå lover som begrenser forbrukernes frihet. Mens industriarbeideren får vite at han må akseptere framskrittet når jobben hans blir overført til lavkostland, gjør store konserner alt for å hindre en naturlig utvikling. De har allerede full kontroll med hva som produseres av musikk og film. Nå skal de videreføre denne kontrollen inn i hvert hjem, helt fram til avspillingen. I dette perspektivet blir kanskje ikke piratkopiering så alvorlig likevel.